

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ МІСТ ЦЕНТРАЛЬНОГО ДОНБАСУ

URBAN ENVIRONMENTAL PROBLEMS OF THE CENTRAL DONBASS

*Ільченко Т.А, учениця, Зелена О.В., вчитель,
Димитровський міський ліцей, Димитров, Донецька область*

*Ilichenko T.A, pupil, Zelena O.V., teacher,
Lyceum of Dimitrov-town, Dimitrov, Donetsk region*

Донбас є одним з головних індустриальних районів України, де на порівняно невеликій площі зосереджена значна кількість населених пунктів з промисловою орієнтацією. Донецька та Луганська області, які формують Центральний Донбас, мають найвищу питому вагу міського населення (90% і 87% відповідно) [1]. Протягом останнього часу ландшафти східної частини України відчувають значні техногенні навантаження й інтенсивно накопичують токсичні речовини [2]. Значну частину території краю займають кар'єри, шламонакопичувачі, відстійники, сховища, а також породні відвали - терикони. Їх загальна кількість у Донецькій і Луганській областях перевищує тисячу, що відносить Донбас до районів з дуже високими абсолютними обсягами створення та накопичення промислових відходів [1]. Свій внесок у забруднення навколишнього середовища вносять всі провідні галузі промисловості Центрального Донбасу, а особливо велика роль шахт та теплових електростанцій.

Оскільки найбільш небезпечними з усіх енергооб'єктів є ТЕС, виникає проблема - відсутність в Україні узаконених норм якості вугілля, внаслідок чого відбувається неконтрольоване використання, що призводить до нарощування обсягів шлаковідвалів і отруєння навколишнього середовища. Для вирішення проблеми перспективно вилучати з залишків і відходів збагачення різні рідкоземельні елементи (алюміній, германій, скандій, галій, ітрій, цирконій). Їх подальше використання вигідніше не лише екологічно, а й економічно (вилучена з одного середнього обсягу терикону, сировина, коштує не менше 100 млн. дол.).

Аналіз даних проведених досліджень показує, що в повітряному середовищі міст Донбасу фіксуються аномальні концентрації таких високотоксичних речовин як ртуть, свинець, цинк, мідь, нікель, хром, марганець, берилій, ванадій, кадмій, хлор, фтор, аміак, леткі органічні сполуки, сірчана, соляна і азотна кислоти. Стан повітряного басейну в Центральному Донбасі визначається викидами підприємств паливно-енергетичного комплексу та основних галузей промисловості. Істотний внесок у забруднення повітря вносять неорганізовані викиди від териконів.

Залежно від основних галузей промисловості, які в кожному населеному пункті визначають забруднення навколишнього середовища, всі міста Донбасу можна розділити на кілька основних груп:

- з переважанням вугільної промисловості (Добропілля, Красноармійськ, Димитров, Селидове, Торез, Шахтарськ, Сніжне, Антрацит, Красний Луч);
- де домінують металургійні підприємства (Єнакієве, Алчевськ);
- "змішана група" міст з наявністю підприємств різного профілю (Донецьк, Горлівка, Макіївка, Костянтинівка, Дружківка, Харцизьк, Дзержинськ).

Необхідно відзначити, що до числа міст, які мають стабільно високі показники забруднення повітряного басейну, відносяться Макіївка, Краматорськ, Костянтинівка, Алчевськ, Єнакієве, де в окремі роки постійно реєструється від 16% до 39,7% випадків перевищення ГДК. У структурі забруднень основне місце займають такі гази: окис вуглецю, двоокис сірки, оксиди азоту і сірководень. Повітряне середовище в цих містах оцінюється як шкідливе для здоров'я жителів [2]. Тривала економічна криза в країні призвела до того, що підприємства часто змушені працювати з відхиленнями від нормального режиму. Це періодично супроводжується залповими викидами в навколишнє середовище високотоксичних хімічних сполук, що є екологічним фактором ризику виникнення патологічних порушень в організмі людей [2].

Для досягнення прогресу на шляху вирішення проблем екологічної реабілітації Донбасу, на нашу думку, необхідно:

1. Провести аналіз ефективності виконаних і здійснюваних в даний час природоохоронних заходів та еколого-економічну оцінку наслідків закриття вугільних шахт Донбасу;
2. Створити систему екологічного моніторингу, що забезпечує отримання повної інформації про стан навколишнього середовища Донбасу;
3. Забезпечити гарантоване фінансування реабілітаційних заходів, які будуть обґрунтовані в «Програмі екологічної реабілітації Донбасу» і природоохоронних об'єктів, створених під час реструктуризації вугільної промисловості регіону.

Список літератури

1. Эколого-геохимическая оценка загрязнения геологической среды / В.П. Иванчиков, В.И. Почтаренко, Е.А. Яковлев, Н.Г. Пышная. – К.: Общество “Знание” Украины, 2007. –55 с.
2. Чумаченко М. Економіко-екологічні проблеми України // Схід. –2008.

